

Wyrok z dnia 13 lipca 2005 r.

I UK 292/04

Członek zarządu spółki z o.o. nie ponosi odpowiedzialności za jej zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, jeżeli nie można mu przypisać winy w niezłożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki ze względu na rezygnację z funkcji członka zarządu.

Przewodniczący SSN Herbert Szurgacz, Sędziowie SN: Roman Kuczyński (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 lipca 2005 r. sprawy z odwołania Tadeusza K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. z udziałem zainteresowanego Jana M. o ustalenie nieistnienia obowiązku zapłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, na skutek kasacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 kwietnia 2004 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2003 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach oddalił odwołanie Tadeusza K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 8 lipca 2002 r. orzekającej, że wnioskodawca jako członek zarządu Spółki z o.o. - Naprawa Maszyn Biurowych i Maszyn Rejestrujących „B.” w K., odpowiada całym swoim majątkiem, solidarnie z pozostałymi członkami zarządu za zaległości z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz ubezpieczenie zdrowotne - łącznie w kwocie 101.135,51 zł, za okres od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. Podstawą wydania przez organ rentowy decyzji wobec wnioskodawcy w myśl art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr

137, poz. 926 ze zm.) w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), był fakt pełnienia przez niego funkcji wiceprezesa spółki „B.” w okresie do października 2001 r. Dopiero w dniu 22 października 2001 r. na podstawie protokołu zgromadzenia wspólników sporządzonego w formie aktu notarialnego, wnioskodawca zbył udziały w spółce na rzecz zainteresowanego Jana M. oraz został odwołany z funkcji wiceprezesa zarządu tej Spółki.

Apelację od powyższego wyroku złożył Tadeusz K., wnosząc o ponowne rozpatrzenie sprawy i uchylenie decyzji ZUS. Apelujący zarzucił, że funkcję prezesa w Spółce z o.o. „B.” pełnił faktycznie w okresie od 12 kwietnia 1996 r. do 24 lutego 1997 r. W tym dniu na ręce prezesa zarządu tej Spółki Jana M. złożył pisemną rezygnację zgodnie z art. 180 k.h. podnosząc, iż funkcję tę w tym okresie pełnił społecznie. Jan M. przyjął jego rezygnację, gdyż nie było wówczas wymogu notarialnego potwierdzenia podpisów i zobowiązał się na piśmie z dnia 24 lutego 1997 r. do załatwienia wszystkich formalnych zmian w rejestrach Spółki. Podał ponadto, iż po 24 lutego 1997 r. nie zajmował się sprawami Spółki, nie miał żadnego wglądu do dokumentów Spółki, ani też nie podejmował jakichkolwiek decyzji.

Sąd Apelacyjny w Krakowie uznał apelację za nieuzasadnioną, ponieważ za Sądem pierwszej instancji przyjął że, przepis art. 116 Ordynacji podatkowej stanowi, iż za zaległości z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i ubezpieczenie zdrowotne - między innymi spółki z o.o. - odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja z majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna. Odpowiedzialność członków zarządu spółki obejmuje zobowiązanie powstałe w czasie pełnienia przez nich obowiązków członków zarządu spółki. Jak wynika z dowodów znajdujących się w aktach sprawy apelujący w okresie od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. sprawował funkcję wiceprezesa zarządu Spółki z o.o. „B.” w K., a zatem uznać należy, że odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi członkami zarządu za zaległości tej Spółki.

W kasacji wnioskodawca wskazał na naruszenie orzeczeniem Sądu drugiej instancji prawa materialnego: art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez błędne zastosowanie i przyjęcie, że skarżący ponosi odpowiedzialność za zobowiązania Spółki „B.” w stosunku do organu rentowego

za okres od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r.; art. 746 § 2 k.c. oraz art. 203 w związku z art. 199 § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. - Kodeks handlowy (Dz.U.R.P. Nr 28, poz. 221 ze zm.), poprzez ich niezastosowanie, a w rezultacie poprzez przyjęcie, że skarżący w okresie od stycznia 1999 r. do lipca 2001 r. pełnił obowiązki członka zarządu; art. 201 § 1 k.s.h. i art. 18 k.s.h., poprzez błędne przyjęcie, że przepisy te mają zastosowanie do sytuacji polegającej na tym, że „dopiero w dniu 22 października 2001 r. nastąpiło odwołanie z zarządu Spółki „B.” Tadeusza K. i zbycie jego udziałów na rzecz Jana M.”; art. 374 w związku art. 506 k.c. oraz art. 18 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (Dz.U. Nr 155, poz. 1287 ze zm.), poprzez nieuwzględnienie faktu, że decyzja o restrukturyzacji z dnia 30 grudnia 2002 r. wydana w stosunku do Jana M. była w rzeczywistości odnowieniem i spowodowała wygaśnięcie wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wobec Tadeusza K. jako dłużnika solidarnego z tytułu odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania Spółki oraz naruszenie prawa proceduralnego, w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. w związku art. 391 § 1 k.p.c., poprzez wydanie orzeczenia bez dokonania ustaleń istotnych dla rozstrzygnięcia i przyjęcie, że egzekucja z majątku Spółki okazała się w całości bezskuteczna, mimo nieprzeprowadzenia postępowania dowodowego oraz braku ustaleń co do tego, czy egzekucja przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wobec Spółki była prowadzona; naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez nienależyte uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia, w szczególności poprzez błędne powołanie podstaw odpowiedzialności skarżącego oraz nieustosunkowanie się do zarzutów apelacji.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja powoda jest częściowo uzasadniona. Sąd Najwyższy zgadza się z zarzutem kasacji dotyczącym naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w związku z 391 § 1 k.p.c., poprzez wydanie orzeczenia bez dokonania ustaleń istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Po pierwsze, do ustalenia odpowiedzialności członka zarządu konieczne jest nie tylko ustalenie pozytywnych jej przesłanek, czyli bezskuteczności egzekucji zaległości podatkowej oraz powstania zobowiązania w okresie pełnienia przez niego tej funkcji, ale także wykazanie, że nie zachodzą przesłanki wyłączające tę odpowiedzialność. Na jedną z tych przesłanek powołuje się

skarżący. Twierdzi bowiem, że do czasu jego rezygnacji z funkcji członka zarządu Spółka była wypłacalna, płaciła swoje zobowiązania i nie było przesłanek do złożenia wniosku o upadłość Spółki. Dopiero w późniejszym okresie Spółka stała się niewypłacalna. Po rezygnacji z członkostwa w zarządzie w dniu 24 lutego 1997 r. nie był on związany ze Spółką i nie miał wpływu na zgłoszenie wniosku o upadłość Spółki. Uznać zatem należy, że skarżący powołuje się na to, że niezgłoszenie wniosku o upadłość nastąpiło bez jego winy. Organy podatkowe tą przesłanką ekskulpującą nie zajęły się. A jeżeliby uznać, że warunki do zgłoszenia wniosku o upadłość wynikające z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (jednolity tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.) rzeczywiście powstały po dniu 24 lutego 1997 r., to odpowiedzialność skarżącego za zaległości podatkowe Spółki nie mogłaby mieć miejsca, ponieważ nie miał on już wpływu na podjęcie kroków zmierzających do ogłoszenia upadłości Spółki. Jednak ostateczne stanowisko w tej kwestii będzie można zająć po zbadaniu okoliczności mających znaczenie do jej rozstrzygnięcia, szczególnie, kiedy sytuacja finansowa i majątkowa Spółki nakładała już na zarząd Spółki obowiązek zgłoszenia wniosku o upadłość (por. wyrok WSA w Warszawie z 3 grudnia 2004r., III SA/Wa 209/04, Monitor Podatkowy 2005 nr 4, s. 30 oraz wyrok NSA w Warszawie z dnia 20 listopada 2003 r., III SA 110/02, Przegląd Orzecznictwa Podatkowego 2004 nr 6, poz. 115). Tak więc stosując art. 116 § 1 i 2 Ordynacji podatkowej należy mieć na względzie rzeczywiste (czynne, faktyczne) wykonywanie, a nie tylko piastowanie (bierne) funkcji, z którą związane są określone obowiązki.

Po drugie, Sąd drugiej instancji nie wziął pod uwagę skutków jakie wynikają z decyzji ZUS w K. z dnia 30 grudnia 2002 r. [...] w związku ze złożonym wnioskiem - przez Jana M. (członka Zarządu) - o restrukturyzację zaległości z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i ubezpieczenie zdrowotne. Sąd drugiej instancji powinien wyjaśnić, czy w świetle unormowań ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców restrukturyzacja ma taki skutek, jak zawarcie ugody bankowej w trybie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 18, poz. 82) z udziałem jednego z dłużników solidarnych, która stanowi nowację zobowiązania i powoduje wygaśnięcie dotychczasowego zobowiązania - w razie braku odmiennych postanowień wierzycieli - także w stosunku

do pozostałych dłużników solidarnych (por. wyrok SN z dnia 11 czerwca 2003 r., V CKN 271/01, Prawo Bankowe 2004 nr 1, s. 28 oraz wyrok SN z dnia 17 lipca 1997r., II CKN 237/97, OSNC 1998 nr 1, poz. 10).

Natomiast zarzut kasacji dotyczący zwolnienia powoda od odpowiedzialności wynikającej z art. 116 Ordynacji podatkowej poprzez jedynie formalne zrzeczenie się członkostwa w zarządzie wyżej wymienionej Spółki jest nieuzasadniony. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem odwołanie członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nieujawnione w rejestrze handlowym, nie zwalnia go od odpowiedzialności wynikającej z art. 298 § 1 k.h. Osoba taka może jednak wyłączyć swoją odpowiedzialność, wykazując okoliczności wymienione w art. 298 § 2 k.h. Także zbycie udziałów przez współników, będących członkami zarządu samo przez się nie zwalnia ich od wypełniania nadal obowiązków członków zarządu. Takiego skutku nie rodzi też zrzeczenie się z funkcji w zarządzie, gdy nie dokonano wyboru nowego zarządu ani też nie uzupełniono dotychczasowego (por. wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2000 r., V CKN 10/00, OSNC 2000 nr 12, poz. 219 oraz wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2002 r., II CKN 1092/99, LEX nr 54493). Biorąc pod uwagę, że treść art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej odpowiada treści art. 298 § 1 k.h. oraz okoliczności faktyczne niniejszej sprawy powyższa wykładnia ma do niej zastosowanie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kielcach na podstawie art. 393¹³ k.p.c.

=====